

Archeologisch onderzoek

Programma van maatregelen na natuurwetenschappelijk onderzoek

DE PINTE RECYCLAGEPARK (prov. Oost-Vlaanderen)

Auteur: Lobke DECROCK
Redactie: Siel LEEMANS

Projectcode: 2022A220 en 2024A307

Vergunningsnummer:	2022A220 en 2024A307
Projectleider:	Siel Leemans
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove NV
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Veldwerkleider:	Natascha Derweduwen
Archeologisch team:	Tina Bruyninckx (archeoloog), Léna Staquet (archeoloog), Siel Leemans (projectleider), Lobke Deckrock (archeoloog)
Bevoegde Vlaamse overheid:	Agentschap Onroerend Erfgoed
Plannen:	Lobke Decrock
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	/
Provincie:	Oost-Vlaanderen
Gemeente:	De Pinte
Deelgemeente:	De Pinte
Plaats:	Recyclagepark
Projectcode:	PIRE23
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 99468.22 Y: 185619.45 X: 99685.94 Y: 185746.90
Kadastergegevens:	De Pinte, afdeling 1, sectie C, percelen 290D (partim), 291A (partim), 442A (partim), 442B (partim), 442C (partim)
Topografische kaart:	Zie plan in bijlage 001
Begindatum onderzoek:	12/10/2021
Einddatum onderzoek:	19/11/2021
Relevante termen thesauri:	Romeinse periode, proefsleuvenonderzoek, natuurwetenschappelijk onderzoek, brandrestengraf
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	Erfgoedcentrum Ename Lotharingenstraat 1 9700 Ename
Titel:	Archeologische onderzoek De Pinte Recyclagepark (prov. Oost-Vlaanderen). Eindverslag.
Rapportnummer:	2024/02
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

1. Inleiding

In het kader van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te De Pinte Recyclagepark, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Deze archeologienota werd in 2021 door Monument Vandekerckhove nv opgesteld (2021A486, ID 21249)¹. Het projectgebied situeert zich ten zuiden van de huidige dorpskern van De Pinte. Hierbij werd het onderzoeksgebied geografisch, geologisch, historisch en archeologisch gesitueerd aan de hand van reeds bestaande bronnen.

De elementen naar voor gebracht in het bureauonderzoek (de mogelijke aanwezigheid van een goed bewaarde bodem en de gunstige geografische ligging op een lichte verhevenheid tussen twee rivieren en de nabijheid van meerdere beken) maken dat het plangebied een zekere archeologische waarde kan hebben en dat de gegevens van een archeologisch onderzoek kunnen leiden tot een kennisvermeerdering over de al dan niet aanwezige menselijke activiteiten op het terrein en de omliggende gebieden in het verleden. Om het archeologisch potentieel beter te kunnen inschatten werd het onderzoeksgebied volledig onderzocht door middel van landschappelijke boringen (2022A174)² en vervolgens door proefsleuven (2022A272)³. Het vooronderzoek werd in een uitgesteld traject uitgevoerd aangezien de gronden bij het opmaken van de archeologienota in gebruik waren als landbouwgrond.

Het vooronderzoek werd uitgevoerd door een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv op 12 augustus en 16 september 2022.

Het terrein zal ontwikkeld worden tot een recyclagepark. De geplande werken bestaan uit de aanleg van verharding, riolering en een bufferbekken, wat een grote impact op de bodem zal hebben. Voor de aanleg van het bufferbekken en de oeverversteving wordt een verstoring van 1,10m voorzien met een kopmuur die plaatselijk tot 2m diep zal reiken. De verharding zorgt voor een verstoring van 75cm diep, de rioleringen zullen 2m diep gaan met een plaatselijke verdieping van 3,57m voor de pompput. Door de werken zal wellicht een aanzienlijk deel van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief vernietigd worden.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek sluiten aan bij het beeld dat reeds gekend was van andere archeologisch onderzoek in de nabije omgeving, namelijk dat het landschap pas vrij laat in cultuur werd gebracht.

¹ DEMEULEMEESTER L., 2021.

² LEGRAND P., LEEMANS S., 2022.

³ BRUYNINCKX T., DERWEDUWEN N., LEEMANS S., 2022.

Het onderzoek maakte duidelijk dat de natuurlijke bodemopbouw binnen het projectgebied niet helemaal intact is door diepe bodembewerking in functie van landbouw. Onder de huidige ploeglaag konden op de meeste plaatsen nog twee oudere ploeglaagfasen onderscheiden worden, met daaronder onmiddellijk de C-horizont, waar het archeologisch leesbare niveau zich bevond. Dit niveau bevatte voornamelijk tal van sporen die verband houden met de agrarische functie van de gronden in de vroegmoderne tot hedendaagse periode, zoals ploegsporen, drainagesporen en perceelgreppels. De oudste sporen, zijnde een gracht, een ondiep greppeltje en een houtskoolrijke kuil, bevatten geen vondsten waardoor een datering moeilijk is. De gracht liep parallel met de huidige perceelsgrenzen en kan mogelijk als een voorloper hiervan gezien worden uit de Nieuwe Tijd of het begin van de Nieuwste Tijd, al is een iets oudere datering niet helemaal uit te sluiten.

Het grootste kennispotentieel van het plangebied werd reeds tijdens het vooronderzoek verworven. Bijkomend terreinonderzoek werd niet nodig geacht opdat het nauwelijks extra informatie zou opleveren. De enige relevante kenniswinst die nog uit het onderzoek kan worden gehaald, betreft de geïsoleerd gelegen houtskoolrijke kuil. Vooralsnog kon niet worden uitgemaakt of het om een houtskoolmeiler of brandrestengraf gaat. Er werd dan ook geadviseerd om na het uitzeven van de stalen een ¹⁴C-datering en een anthracologisch onderzoek uit te voeren op het residu uit deze context. Indien bij het zeven alsnog verbrand bot wordt aangetroffen kan dit onderzocht worden door een fysisch antropoloog.

In bijgevoegd rapport worden de resultaten van het archeologisch en natuurwetenschappelijk onderzoek voorgesteld.⁴

⁴ Tijdens de opmaak van dit dossier werd een projectcode voor opgraving gehanteerd (2022A220), voor het indienen van dit dossier werd projectcode 2024A307 toegekend.

2. Gemotiveerd advies

2.1. Volledigheid van het vooronderzoek

Het vooronderzoek werd volledig uitgevoerd, conform de opgelegde maatregelen. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek sluiten aan bij het beeld dat reeds gekend was van andere archeologisch onderzoek in de nabije omgeving, namelijk dat het landschap pas vrij laat in cultuur werd gebracht.

Het onderzoek maakte duidelijk dat de natuurlijke bodemopbouw binnen het projectgebied niet helemaal intact is door diepe bodembewerking in functie van landbouw. Onder de huidige ploeglaag konden op de meeste plaatsen nog twee oudere ploeglaagfasen onderscheiden worden, met daaronder onmiddellijk de C-horizont, waar het archeologisch leesbare niveau zich bevond. Dit niveau bevatte voornamelijk tal van sporen die verband houden met de agrarische functie van de gronden in de vroegmoderne tot hedendaagse periode, zoals ploegsporen, drainagesporen en perceelgreppels. De oudste sporen, zijnde een gracht, een ondiep greppeltje en een houtskoolrijke kuil, bevatten geen vondsten waardoor een datering moeilijk is. De gracht liep parallel met de huidige perceelsgrenzen en kan mogelijk als een voorloper hiervan gezien worden uit de Nieuwe Tijd of het begin van de Nieuwste Tijd, al is een iets oudere datering niet helemaal uit te sluiten.

Het grootste kennispotentieel van het plangebied werd reeds tijdens het vooronderzoek verworven. Bijkomend terreinonderzoek werd niet nodig geacht opdat het nauwelijks extra informatie zou opleveren. De enige relevante kenniswinst die nog uit het onderzoek kan worden gehaald, betreft de geïsoleerd gelegen houtskoolrijke kuil. Vooralsnog kon niet worden uitgemaakt of het om een houtskoolmeiler of brandrestengraf gaat. Er werd dan ook geadviseerd om na het uitzeven van de stalen een ¹⁴C-datering en een anthracologisch onderzoek uit te voeren op het residu uit deze context. Indien bij het zeven alsnog verbrand bot wordt aangetroffen kan dit onderzocht worden door een fysisch antropoloog.

2.2. Aanwezigheid van een archeologische site

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek sluiten aan bij het beeld dat reeds gekend was van archeologische onderzoek in de nabije omgeving, namelijk dat het landschap pas vrij laat in cultuur werd gebracht. Tijdens het archeologisch onderzoek werd enkele relevante contexten aangetroffen. Het gaat onder meer om een geïsoleerde houtskoolrijke kuil aangetroffen in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied, in het westen van sleuf 1. Hierop werd bijkomend natuurwetenschappelijk onderzoek geadviseerd.

Bij gebrek aan vondsten was een datering en interpretatie voor de kuil vooralsnog niet beschikbaar. Er kon op basis van het vooronderzoek niet worden uitgemaakt of het om een houtskoolmeiler of brandrestengraf ging. Het uitgevoerde natuurwetenschappelijk onderzoek kan wel uitsluitsel bieden over de datering en interpretatie van de context. ¹⁴C-datering op houtskool uit het spoor wijst op een Romeinse datering, namelijk 40BC-130AD (95.4%

probability). Deze datering geeft geen uitsluitsel over de interpretatie. Echter, in combinatie met de overige resultaten, o.a. de aanwezigheid van verbrand bot, geen indicatie voor in situ verbranding, etc., kan het spoor als brandrestengraf worden geïnterpreteerd.

Vooralsnog zijn er over de Romeinse periode in De Pinte weinig archeologische gegevens bekend. Het brandrestengraf bevindt zich bovendien niet in een uitgesproken landschappelijke context. Het projectgebied bevindt zich op een uitloper van een verhoging tussen de Leie en de Schelde, zo'n 100m ten zuiden van de Duivebeek. In een straal van 10km zijn er een tiental CAI locaties waar brandrestengraven werden aangetroffen, vaak in associatie met nederzettingssporen. De dichtstbijzijnde, op zo'n 3km, betreft ook één enkel geïsoleerd brandrestengraf. Het gaat om CAI locatie 155692 te Nazareth, in de riviervallei van de Schelde. Het is niet uitzonderlijk dat Romeinse brandrestengraven of grafvelden zich in de buurt van beek- en riviervalleien situeren.

2.3. Waardering van de archeologische site

Aangezien het plangebied verder geen relevante archeologische resten bevatte, werd beslist deze houtschoolrijke kuil mee te onderzoeken in het vooronderzoektraject. Hierbij werd het spoor zorgvuldig onderzocht met aandacht voor voldoende staalname in functie van verder natuurwetenschappelijk onderzoek. De analyses en uitwerking van de resultaten van deze houtschoolrijke kuil – met name een brandrestengraf - is op heden afgerond

2.4. Impactbepaling

De geplande werken zullen de bodem danig verstoren. Echter werd tijdens het archeologisch vooronderzoek geen archeologische site aangetroffen. Enkel een individueel Romeins brandrestengraf bleken archeologisch interessant. Het onderzoek op dit spoor werd mee opgenomen in het vooronderzoektraject teneinde een vrijgave van het terrein te kunnen verkrijgen mits voorwaarden (zijnde het uitwerken van de natuurwetenschappelijke resultaten van de houtschoolmeilers), waarvan bijgevoegd rapport het resultaat is.

2.5. Bepaling van de maatregelen

Het natuurwetenschappelijk onderzoek op de houtschoolrijke kuil is uitgevoerd en afgerond. Verder onderzoek op het projectgebied wordt niet aanbevolen en zou niet leiden tot een vermeerdering van de kennis. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed⁵.

⁵ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.